

Velká koalice v Německu

07.února 2007 Stefan Gehrold

Bez debat - koalice představují složité konstrukty. Zdá se, že problémy a rozpory jsou nezřídka předurčeny. Tyto problémy zpravidla nenastávají při sestavování tak zvaných malých koalic. Ty jsou v pluralistické demokracii každodenním jevem; dodnes elementární normalitou našeho parlamentárního systému.

Právě kvůli poměrnému volebnímu systému jsou jednobarevné vlády řídkým jevem. Sestavování koalic je tak v našem systému již prakticky předem dáno. Velká koalice není v podstatě nic dobrodružného nebo náhlého. Co však přesto přese všechno činí tuto konstelaci tak výbušnou?

V principu by se mělo sestavování velké koalice zamezit. Už jen její sestavování je problematické. Shoda v hlavním směřování koalice klade vysoké nároky na schopnost kompromisu zúčastněných stran. Zároveň nutně dochází k posílení okrajových stran a oslabení politického středu. Vzhledem k soustředování politické moci chybí rovněž relevantní opozice.

Na druhé straně je však v samotné vládě nezbytné, vzhledem k šíři postojů, (příliš) mnoho kompromisů. Shoda je tak možná pouze na úrovni největšího společného jmenovatele. To pak ve většině případů silně omezuje pole působnosti vlády a zpochybňuje její akceschopnost.

Politika velké koalice v Německu je právě výše abstraktně popsanou „politikou největšího společného jmenovatele“. V oblasti hospodářské, finanční a sociální politiky se Unie nedokázala výrazně prosadit. Reforma zdravotnictví nemá nic společného s politickými vizemi CDU, stanovenými v roce 2003. Tato reforma sází na státní nemocenskou pokladnu a soukromé zdravotní pojišťovny svazuje do korzetu, což je již téměř stejné jako jejich zestátnění.

Daňová reforma přinesla kromě zvýšení daně z přidané hodnoty, která již byla po sedmi letech červeno-zelené vlády a s ohledem na propad státních financí nutná, ale také zavedení nejoblíbenějšího sociálně-demokratického projektu a tím splnění nostalgických fantazií z dob třídního boje: zdanění bohatých. Fyzické osoby s vysokými příjmy musí státu odvádět další 3 % ze svého příjmu.

Je rodinná politika spásou? Příslušné ministerstvo je stále ještě na rozdíl od ministerstev financí, práce a sociálních věcí a zdravotnictví v rukou Unie. Chyba lávky. SPD si nadšeně mne ruce. Hůře (nebo z jejího pohledu lépe) se to také nedalo provést. Reforma dětských přídavků je zcela po chuti sociálním demokratům: více státního zaopatření na náklady všech, méně zodpovědnosti rodičů; přídávky na děti, které byly dříve vypláceny po dobu tří let, se nyní nazývají rodičovský příspěvek a nárok na něj je pouze po dobu 12 měsíců. Proto byl rodičovský příspěvek výrazně zvýšen. Rozhodné období se prodlužuje na 14 měsíců pouze tehdy, pokud se i druhý rodič (obvykle otec) bude o dítě starat nejméně dva měsíce.

Je také něco pozitivního?

1/ Bez povšimnutí nelze nechat fakt, že se sociálnědemokratický ministr financí Steinbrück a spolková vláda snaží utajit zadlužení státu, které se zcela vymklo kontrole. Je poukazováno na to, že se finanční situace státní pokladny pomalu zlepšuje.

2/ Spolkový úřad práce, který se nyní jmenuje Spolková agentura práce, vykazuje po letech vysokých ztrát konečně zisk. Tento vývoj by měl vést ke snížení příspěvků na pojištění proti nezaměstnanosti. Tím by se ulehčilo ekonomice a zaměstnancům.

3/ Dobré zprávy z oblasti zahraniční politiky: po letech izolace, které si Spolková republika sama

způsobila, je Německo na mezinárodní scéně opět vážně uznávaným partnerem. Poté, co byla německá veřejnost díky hluboce zakořeněnému americkému resentimentu úspěšně ukolébávána konstatováním, že vojenská intervence koaličních sil v Iráku byla ve skutečnosti aktem amerického imperialismu, čehož bylo strategicky využito k zisku vyššího počtu hlasů voličů, je nyní v zahraničně politických otázkách nastolena objektivita. Spolková kancléřka a její ministr zahraničních věcí se úspěšně snaží o pragmatickou politiku zapojením všech rozhodujících sil. Jak dalece se vládě podaří německé předsednictví Evropské unie využít k jejímu dalšímu rozvoji, ukáže budoucnost.

A závěrem

Velká koalice přese všechno zůstává nouzovým řešením pro případy, při nichž se nedostává jiné stabilní vládní většiny.

Podle mého názoru to však nebyl případ Německa. Většina obyvatelstva reformy odmítla. Obě strany, které měly zásadní reformy ve svém programu, společně většinu křesel v parlamentu nezískaly. Tři strany, které široké reformy odmítaly, většinu naopak dostaly. SPD se bála jít cestou společné koalice s komunisty. To ale skutečně nebylo nutné, jak se nyní ukazuje. Politika velké koalice je v souladu s vůlí obyvatelstva, neboť realizuje sociálně-demokratickou politiku. V oblasti hospodářské a sociální politiky převládá v nejlepším případě stagnace. Dosud započaté reformy nesou jednoznačný rukopis SPD. Odvážné, ale stále ještě nedostačující koncepty Lipského sjezdu CDU jsou historií a neodrážejí se v žádné části koaliční smlouvy.